

צבת בצבת עשויה

בשמחה מוגשת כאן לקוראינו החוברת הראשונה של חוליות. באיגרת לחוקרי יידיש באשר הם שם כתבנו: כוונתנו לפרסם בכתב-העת מחקרים ואף טקסטים. מחקרים בספרות יידיש, בלשון, בפולקלור, בתיאטרון היהודי, בספרות ילדים ביידיש, בעיתונות, בחינוך, חומר ביבליוגראפי, איגרות וכד'. לשון כתב-העת תהיה עברית. הכוונה היא להפיץ את ידיעת תרבות יידיש בקרב קוראי-העברית ואף לעורר חוקרים ישראלים להכיר ולפנות אל המרחב הזה במורשתנו הלאומית ואל מעמיקה. באמצעות חוליות עשוי ציבור רחב של חוקרים, משכילים ואוהבי-ספרות ולשון לבוא במגע עם מחקריהם של מלומדי יידיש מכל העולם.

למען האמת מן הראוי לציין, שאין אנו חלוצים במשעול שבחרנו. בקיץ 1986 הוציא כתב-העת הספרות, שיצא לאור באוניברסיטת תל-אביב בעריכתם של בנימין הרשב ואיתמר אבן-זוהר, חוברת מיוחדת (מס' 35-36) מוקדשת ל'עברית ויידיש', ובה מחקרים רבים ורבי-משקל בחקר ספרות יידיש ותרבותה. מפעל זה הפך לגבי כל אוהבי יידיש וחוקריה בארץ מעין אתגר וסימן-קריאה. אנחנו מקווים, שיהיה לאל ידינו להרים את המשא כממשיכים ולתרום תרומה איכותית לחקר ספרות יידיש ותרבותה. השם חוליות מצביע על ההשקפה הבסיסית, הרואה את עולמה של יידיש אחוז ומחובר כצבת בצבת בשרשרת הזהב של תרבותנו הלאומית. הרעיון להוציא את המחשבה אל הפועל התעורר בעקבות הקמתו של מכון ה'בונד' באוניברסיטת חיפה. מכון זה הציב לעצמו שלוש מטרות: לחקור את תולדות ה'בונד', את תולדות תנועת הפועלים היהודית בארצות מזרח-אירופה ואת תרבות יידיש. מצאנו עידוד רב בסעיף השלישי ואנו מקווים, שתמיכה מתמדת של מכון ה'בונד' ושל יידיים רבים בארץ ובעולם תאפשר לנו להוציא לאור חוברת צנועה כל חצי שנה.

תודה חמה מגיעה למשפחת רדזינסקי היקרה, שתרמה בנדיבות כבר לחוברת ראשונה זו מתוך קרן הזיכרון למיצ'ל ראדזינסקי ז"ל. תודה מקרב לב לגב' מארשה קֶזְנִיק מחיפה על תרומתה הנדיבה לציון זכרם של הוריה ז"ל רות ושלמה וייס (קלמנוביץ'). תודה מיוחדת מגיעה לאוניברסיטת חיפה ולגב' יעל מצר על יחסה החם והמבין ועל מאור הפנים שהיא גילתה כלפי הגשמת מפעל ה'חוליות'.

הערות אחדות על תוכן חוברת זו.

אין ספק, שהדברים ידברו בעד עצמם. רצוני להביא לידיעת הקוראים פרטים משולחנו של העורך, לאמור:

* מסתו של דוד הירש רוסקיס על אייזיק מאיר דיק תורגמה מאנגלית. התרגום בוצע בעזרת Abbel Publication Fund של בית המדרש לרבנים בניו-יורק.

* סיפורו של אייזיק מאיר דיק 'דער יורד' (היורד מנכסיו) נבחר, בין היתר, מתוך דמיונו המדהים אל 'זהיה העקוב למישור' של ש"י עגנון. 'דער יורד' פורסם ב-1855, בשעה שש"י עגנון עדיין לא נולד (הוא נולד ב-1888). חוקרים אחדים עמדו על עובדה זו. הראשון היה, לכל הנכון, אברהם יערי, שפירסם בליקוטיו הביבליוגרפיים (קרית ספר י"א, תרצ"ד-תרצ"ה, עמ' 519-520) ולהלן במסתו 'מסיפור עממי לסיפור אמנותי' (דבר, 26.8.1938, עמ' 3-4) תיאור והערות ל'דער יורד'. על המקורות החסידיים של סיפורו זה הצביע גדליה נגאל בעלון חדשות בריאלין 30 (מרץ 1979, עמ' 14-17), ואף הרחיב את דיונו בספרו ש"י עגנון ומקורותיו החסידיים (רמת-גן, 1983, עמ' 12-15).

* האיגרות של דער נסתר לשמואל ניגר נמצאות בארכיון של מכון י"ואָ בניו-יורק. למכון זה אוצר בלום של איגרות, שערכן רב כחומר עזר לכל עבודה על תולדות ספרות יידיש ואף תולדות הספרות העברית בשלהי המאה ה-19 ועד אמצע המאה ה-20.

* ברצוני להודות לכל החוקרים, שנטו שכם והשתתפו בחוברת זאת, ובעיקר לד"ר אברהם נוברשטרן, שהיה שותף מלא בכל שלבי הכנתה. תודה רבה מגיעה לגב' מרים לוריא על הדפסתה המעולה והגהותיה, ולמר עזרא להד על טיירתו בהגהת כל החומר.

מי יתן וחוברת חוליות זו תמצא חן בעיני קוראיה.